

Asia: VN/36736/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Tarkemmat kysymykset/

Antaisivatko ehdotetut muutokset riittävät mahdollisuudet hoitaa hyvinvointialueiden rajat ylittäviä häiriötilanteita käytännössä? / Ger de föreslagna ändringarna tillräckliga möjligheter att i praktiken hantera störningssituationer som överskrider välfärdsområdenas gränser?

Kyllä/Ja

Tukisivatko ehdotuksen mukaiset yhteistyöaluetasoiset ja kansalliset järjestelyt hyvinvointialueiden valmiutta ja varautumista? / Stöder de föreslagna arrangemangen på samarbetsområdesnivå och nationell nivå välfärdsområdenas beredskap och förberedelser?

Ei/Nej

Olisivatko ehdotetut normaaliolojen häiriötilanteiden hoitamista koskevat toimintamallit toimivia myös poikkeusoloissa? / Är de föreslagna verksamhetsmodellerna för hantering av störningssituationer under normala förhållanden fungerande också under undantagsförhållanden?

Kyllä/Ja

Muut mahdolliset huomiot hallituksen esityksestä / Övriga eventuella kommentarer om regeringspropositionen

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää lausuntomahdollisuudesta.

Lakiluonnoksen mukaan toteutettaisiin hyvinvointialueiden valmiuteen ja varautumiseen liittyviä hallitusohjelman kirjauksia, joilla parannetaan kykyä hallita alueellisia tai kansallisia häiriötilanteita. Taustalla kerrotaan olevan koronapandemiasta saadut kokemukset. Lain mukaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävä hyvinvointialue järjestäisi muille YTA-alueen hyvinvointialueille tukea ja ohjausta sellaisissa häiriötilanteissa, joiden hoitamiseen yksittäisen hyvinvointialueen voimavarat eivät riitä. Yliopistollista sairaalaa ylläpitävä hyvinvointialueella olisi oikeus johtaa yhteistyöalueeseen kuuluvan yhden tai useamman hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteen hoitamiseen

liittyvää toimintaa sekä kohdentaa voimavaroja yhteistyöalueen hyvinvointialueiden välillä; samoin lakimuutokset antaisivat johtovallan sosiaali- ja terveysministeriön johtoryhmälle.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue haluaa korostaa, että koronapandemiasta saatujen kokemusten mukaan varautumisessa ja poikkeusoloissa hyvinvointialueen paikallisten olosuhteiden, resurssien ja resilienssin tunteminen on erittäin merkityksellistä. Hyvinvointialueen varautumisen lähtökohta olisi oltava se, että normaaliajan johtamisjärjestelmä ei muutu poikkeusoloissa. Alueellisesti hyvinvointialueiden tulee itsehallintonsa puitteissa olla omavaraisia niin varautumistoimenpiteiden kuin johtamisenkin osalta. Itsehallinnollisten hyvinvointialueiden toimivaltaisten päätöksentekijöiden, aluehallituksen ja aluevaltuuston toiminta ovat vaikeasti sovitettavissa sopimusperusteiseen tai säädöksillä velvoittavaan menettelyyn. Esitetty muutos tulisi edellyttämään hyvinvointialueilta muutoksia hallintosäätöihin, joissa määriteltäisiin niiden häiriötilannejohtamisen tai poikkeusolojen toimivalta. Näillä perusteilla syntyy vaikutelma toimimattomuudesta, jos toinen hyvinvointialue määrää toisen hyvinvointialueen toiminnasta ja resursseista ohittaen normaalin johtamisjärjestelmän ja myös vastaamatta taloudellisista seurauksista. Koronapandemiassa rajoitustoimenpiteiden tekeminen oli nimenomaan määritelty tehtävän paikallisesti Nyrkkien toimesta. Johtamisen päivittäistilanteiden rakenteiden tilalle ei tulisi luoda eriäviä rakenteita YTA-sopimuksen puitteissa. Lisäksi häiriötilanteen johtamista tulee tarkastella kokonaisuutena, ei pelkästään sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta vaan laajemmin yhteistoiminta-alueen kuntien, elinkeinoelämän ja järjestöjen sekä muiden sidosryhmien kanssa.

YTA-koordinaatio voisi laajoissa häiriötilanteissa olla järkevää, mutta YTA-alueiden sisällä ja välillä tulee olla selkeät vastuut määriteltynä päätöksenteon, toimeenpanemisen, johtamisen ja taloudellisten vastuiden osalta. Päätöksen teolle ja toimivaltuuksien ottamiselle on oltava selkeät perusteet ja parametrit, milloin hyvinvointialueelta otettaisiin häiriötilanteen hoitaminen YTA alueen yliopistosairaalalle tai sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmälle. Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden säätämisen tasot ja niiden säätely olisi syytä määrittää valtakunnallisesti yhdenmukaisiksi.

50 § A: Mom. 3, 5, 6 ja 7 termi ”voimavarat” tulee tarkentaa. Mikäli sovitaan henkilöresurssista, tämä edellyttää yhteistoimintamenettelyjä. Vaikutusten arvioinneissa tulee ottaa huomioon tarkasti myös se, että luovuttavalla hyvinvointialueella säilyy toisen alueen häiriötilanteesta huolimatta velvoite palveluntuotannon jatkuvuuteen. Häiriötilanteen tukeminen ei saa luoda toiselle hyvinvointialueelle kerrannaisvaikutuksia tai vakavia palvelutason poikkeamia ilman, että niistä olisi säädöksillä luotu poikkeamismahdollisuus.

50 § B: Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmässä olisi kaksi edustajaa sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä yksi edustaja kultakin yliopistollista sairaalaa ylläpitäviltä hyvinvointialueelta, Helsingin kaupungilta ja HUS-yhtymältä. Sosiaali- ja terveydenhuollon varautumisen johtoryhmän jäsenistössä tulisi huomioida myös yliopistosairaaloiden ulkopuolisten hyvinvointialueiden edustus.

Häiriötilannejohtamisen kokonaisuuteen liittyy olennaisena osana tilannekuva sekä viestintä. Lakiluonnoksen mukaan hyvinvointialueiden tulee jakaa valmiuskeskuksille salassapitosäännösten estämättä tilannekuvatietoa, ja valmiuskeskukset jakavat muille sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksille ja sosiaali- ja terveysministeriölle tilannekuvatiedot valtakunnallisen tilannekuvan luomiseksi. Toteutuksesta tulisi sopia myös käytännön tasolla toimivalla tavalla. Tulisi huomioida, että koronapandemian aikana THL osallistui hyvin keskeisenä toimijana valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuden tilannekuvan luontiin. Näin tulisi käsityksemme mukaan toimia myös jatkossa. Lisäksi myös hyvinvointialueet tarvitsevat yhteen kerätystä tilannekuvatiedosta myös koosteen ja palautteen, samoin kuin muut osalliset viranomaiset ja kunnat.

Tommi Niemi

Vs. hyvinvointialuejohtaja

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue

Hallinto- ja strategiapalveluiden toimialajohtaja

Niemi Tommi
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue